

сабя нѣма да даде на човѣка качества на великия патриотъ, тѣй сѣщо и едного знание логиката нѣма да го направи великъ мислителъ. Формалнитѣ науки иматъ все единъ и сѣщия характеръ. *Грамматиката и риториката*, сами по себѣ си, сѣ сѣщо тѣй безплодни и приносятъ плодъ само кога са приложатъ къмъ тѣзи материали, които са даватъ отъ живота и опита. Безплодни или ограничени укъ не може никога да са оплодотвори или да са разшири отъ изучаването на правилата за мисленето. Бодритѣ жизненни сили, широката симпатия (съчувствие), зоркото наблюдение, разнообразния опитъ — ето кое е много по важно отъ всѣка школска логика! Но, при всичко това, логиката не е безполезна. Тя има не творческа, но регулираща сила; тя спомага на мисленето сѣщо тѣй, както изучаването анатомията спомага на живописъта; тя скрѣпява по ятко всички съставни части на нашето мисленно построение; но положително знание тя не може да даде, сѣщо тѣй, както и анатомията не може да произведе хубава картина. Въ обличението на погрѣшкитѣ и събличанието на софизмитѣ тя ни показва не уцѣними заслуги; но за да са пристѣпни къмъ откриването на важнитѣ истини, тя е принудена да черпи своята двигателна сила изъ извора на живота вода, която не тече въ школата, и да съставя своитѣ материали отъ фактеветѣ на дишащата съ животь природа, които не можешъ намѣри въ никоѣ музей. Всичко до тукъ казанно, за логиката, са относя и за метафизиката. Тѣзи наука е полезна въ двѣ отношения: първо, тя на запознава съ необходимитѣ прѣдѣли на човѣческитѣ способности; тя служи, тѣй да са каже, за да подрѣже малко крилѣтѣ на нашето въображение и, като ни даде възможность да са спустнемъ и по шураме въ дълбокия, безпрѣделенъ океанъ на отвличенната спекулация (прѣдприятіе), да всѣли въ насъ чувство, че свѣта е много по обширенъ, и нашитѣ понятия за него сѣ много по ничтожни отъ колкото сме си въображавали. Резултатъ *отрицателенъ!* ще кажете вий; да, тѣй, но все-таки важенъ. Въ знанието на прѣдѣлитѣ съ-